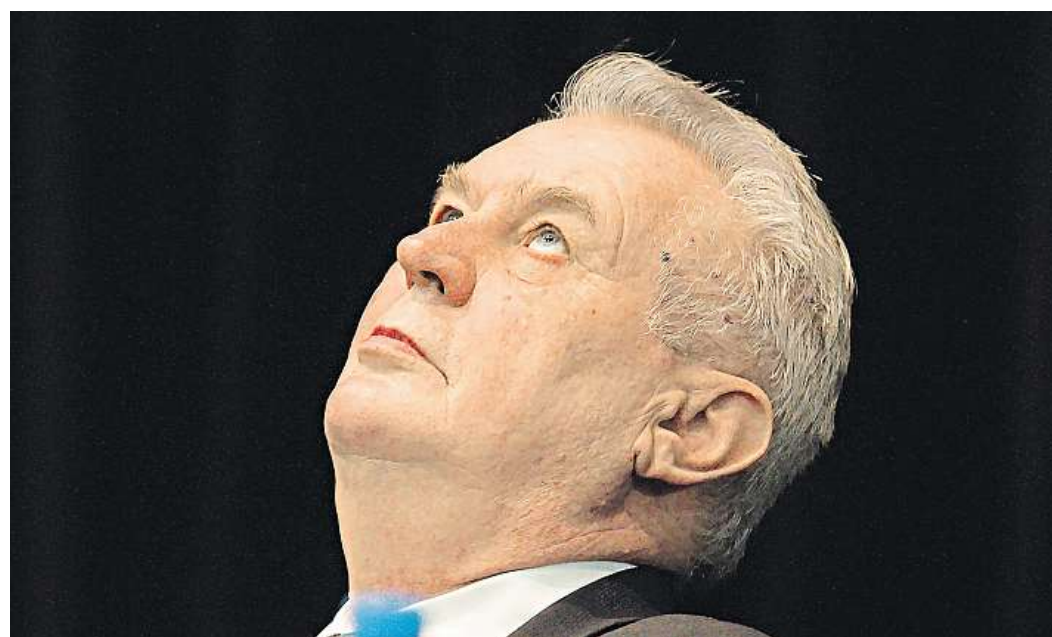
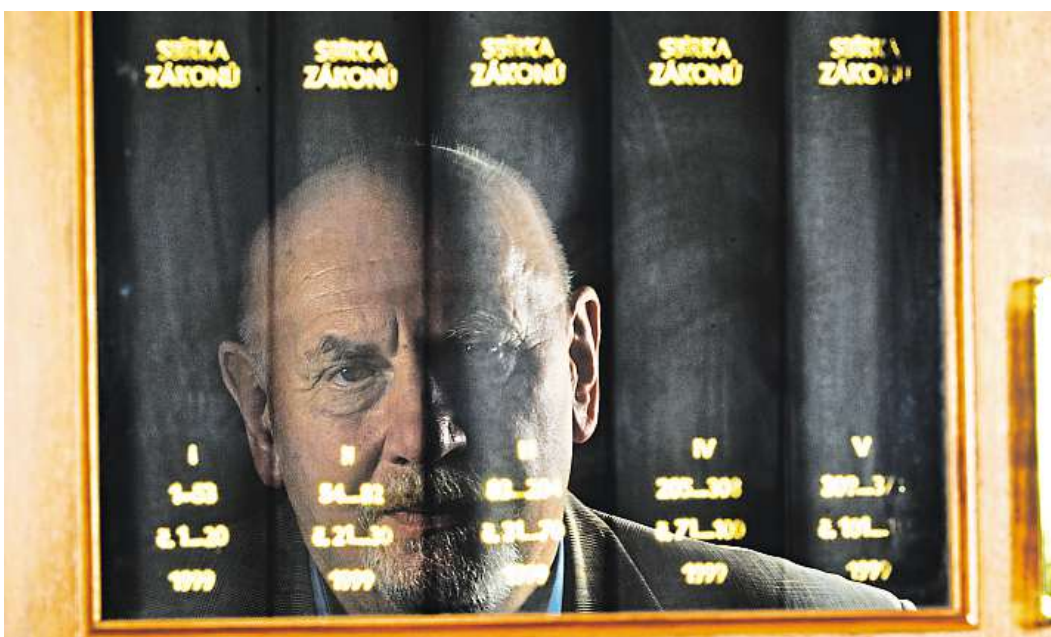
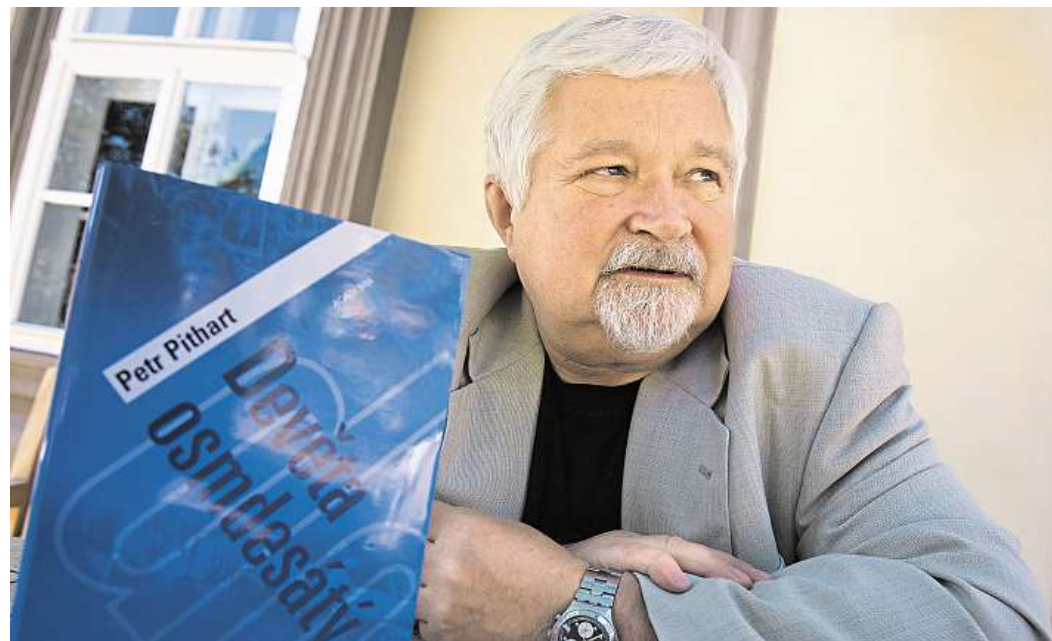

Kvarteto v letech

Harcovníci a státníci. V. Klaus podepisuje kondolenční listiny po úmrtí V. Havla (2011). P. Pithart se svou knihou Devětaosmdesátý (2009). P. Rychetský na pracovišti (2013). M. Zeman na setkání s občany Turnova (2015).

FOTO ARCHIV MAFRA

Čtyři muži, které **politický filozof a novinář Jan Rovenský** považuje ve zdejších poměrech za státníky, se vyjadřují k cestě, kterou tato země ušla za uplynulé čtvrtstoletí. A za zády jim stojí ještě jeden politik, k němuž se přímo i nepřímo vyjadřují, s nímž se vědomě i podvědomě poměřují...

JOSEF CHUCHMA
vedoucí Orientace

Vystudovaný politolog a anglista, redaktor deníku Právo Jan Rovenský (* 1978), který je ovšem současně vědeckým pracovníkem Filosofického ústavu AV ČR, publikoval roku 2012 v nakladatelství Filosofia, které existuje při tomto ústavu, svazek *Krise a politické křižovatky*. Šlo o soubor interview s jedenácti tuzemskými politickými teoretiky (devět mužů, dvě ženy).

Rovenský měl připravenou pro každého víceméně shodnou kostru otázek, aby z odpovědí vyplynula různost pohledů na dané okruhy. Při nedávno vydané, objemnější publikaci postupoval obdobně, i když kostra je nakonec o poznání rozvolněnější, neboť soubor *25 let poté* obsahuje pouze čtyři interview. Zpovídání tudíž mají k dispozici velkorysejší prostor, na němž se více projeví, ba vlastně musí projevit, jejich osobnosti. Podtitul napovídá ihned, s kým Rovenský hovořil tentokrát: *Klaus, Pithart, Rychetský a Zeman v rozhovorech o společnosti a politice*.

Existuje i fundamentálnější spojení titulů *Krise a politické křižovatky* a *25 let poté* než pouze to, že jde o svazky rozhovorů o politice? Rovenský to v úvodu novější knihy vysvětluje tak, že když publikoval první z nich, vznikl vzápětí nápad vybrat deset českých politiků, tedy praktických, a hovořit s nimi v obdobném rozsahu jako s teoretiky. Ale při úvahách se ukázalo, že s praktiky by to byla na vytyčeném rozsahu (pro každého z nich nějakých patnáct tiskových stran) větší potíž než s teoretiky, neboť funkce a zkušenos-

ti by nebyly souměřitelné. A jak se blížilo čtvrté výročí listopadového převratu, inspirovalo autora k následujícímu postupu: „Záměrem bylo vybrat nejvýznamnější osobnosti, které formulovaly českou politickou scénu v podstatě od jejího vzniku: Václav Klaus, Petr Pithart, Pavel Rychetský, Miloš Zeman byli jasná volba. Mezi šedí stranických funkcionářů a politických pretendentů, o kterých ostatně mluví jak P. Rychetský, tak M. Zeman, lze tuto čtveřici s klidným svědomím označit za státníky.“

Poznámkový koncert

Ta čtyři interview mají identickou strukturu. Každé je komponováno do tří částí, některé otázky se v rozhovorech shodují. První částí říká Rovenský chronologická – ptá se v ní dotyčného na milníky našich dějin posledního čtvrtstoletí; v druhé části vede hovor k problémům budování listopadové demokracie; třetí část by se dala nazvat personální – v ní tazatel vyzývá, aby zpovídání zhodnotil zbylé tři účastníci tohoto projektu a stručně bilancoval svoji politickou dráhu, aby také přiblížil například knihy, které jej formovaly, a nakonec aby nastínil svoji představu, co se s touto zemí stane v následujících pětadvaceti letech.

Autorsko-redakčním nadstandardem, který odpovídá tomu, že svazek vyšel v akademickém nakladatelství Filosofia, je bohatý poznámkový aparát. Průběžně, pod čarou, se nachází celkem 614 (!) poznámek vztahujících se ke jménům nebo k událostem, které jsou v rozhovorech zmíněny. V některých případech ty poznámky mohou působit velmi doslovně, jako zbytečné suplování Wikipedie a jiných běžně encyklopedických zdrojů – například když je pod čarou uvedeno, kdo je Angela Merkelová nebo Tomáš Halík (včetně roku narození). Ale ve většině jsou velmi užitečné a čtenář je docení, neboť mu poskytnou okamžité logicky nahlíží tímž způsobem.

Rozhovor s Milošem Zemanem je nejkratší (a nejslabší) z kvarteta interview, neboť prezident nelehko našel čas, a navíc Rovenský chtěl knihu vázat ke čtvrtstoletí od převratu. Zeman se tu na své poměry vyjadřuje skoro bez agrese, relativně uvolněně, i když bez „pitomých novinářů“ se neobejde ani tentokrát – politický střed si prý vymysleli právě oni, přičemž politický střed jako takový, tvrdí

logického ústavu Akademie věd, v roce 2002 bylo v politické straně ochotno pracovat 5 % lidí, v roce 2012 to byla 2 %.“ Takto poznámky „ověřují“ a fakticky doplňují řadu tvrzení politiků. Autor si dal někdy opravdu důkladnou práci, aby podložil nastíněné. Když se kupříkladu Pavel Rychetský zmiňuje o tom, že československý prezident Antonín Novotný se „koncem roku 1967 (...) dopustil nějakých velmi nešťastných výroků ve vztahu ke Slovensku“, pod čarou najdeme vysvětlení, že Novotný „v srpnu 1967 v Martině při návštěvě Matice slovenské organizaci označil za „hnízdno nevykořennitelného slovenského buržoasního nacionalismu“ a její představitel“ obvinil „z podpory separatismu. Dále odmítl převzít dary a totéž zakázal i své manželce, která měla dostat kozich...“.

Domyšleno to, co k Stráskému namítá Václav Klaus: kdo už není patnáct let v politice, neumí věci domýšlet a neměl by se k minulým politickým dějům vyjadřovat. Asi tak.

”

Možná právě poznámková kontextualizace promluvy je hlavní předností svazku, neboť „věcná náplň“ samotných rozhovorů není mimořádná, respektive je dost různá. Kdo například četl knižní rozhovor Tomáše Němečka s Pavlem Rychetským *Diskrétní zóna* (Vyšehrad, 2012), narazí na nejednu pasáž téměř totožnou – a vlastně by bylo s podivem, kdyby tomu bylo jinak; prostě Rychetský určité skutečnosti logicky nahlíží tímž způsobem.

Rozhovor s Milošem Zemanem je nejkratší (a nejslabší) z kvarteta interview, neboť prezident nelehko našel čas, a navíc Rovenský chtěl knihu vázat ke čtvrtstoletí od převratu. Zeman se tu na své poměry vyjadřuje skoro bez agrese, relativně uvolněně, i když bez „pitomých novinářů“ se neobejde ani tentokrát – politický střed si prý vymysleli právě oni, přičemž politický střed jako takový, tvrdí

Zeman, neexistuje, což by jistě překvapilo nejednu centristickou stranu – a že jich po světě je... Vše je v tomhle interview jen nahozeno, v sousedství těch tří důkladnějších dialogů působí jako apendix.

Nemoc Havel

Tim, kdo je v knize permanentně přítomen, ačkoliv v ní přímo nevystupuje, je Václav Havel. Jednak jej Pithart a Rychetský osobně znali už před listopadem 1989, jednak – a to především – byl zásadní figurou celého probíraného období. I tyto dva zmínění muži, Havlovi „starší známí“, se na jeho adresu vyjadřují někdy také kriticky, zejména první z nich. Ovšem Pithart s Rychetským nepochybují Havlovi v zásadě pozitivní roli, kterou před i po Listopadu sehrál. Nikoliv však Václav Klaus.

Rovenský v předmluvě píše, že Klausovi skutečnost, že už není hlavou státu, „umožňuje vzpomínat na události a jejich aktéry mnohem otevřeněji a dívat se na naši nedávnou minulost s nadhledem a osobitým humorem“. Jako svého druhu humor a ironii snad můžeme například přijímat Klausovy věty, že když v srpnu 1992 jednal s Mečiarem v brněnské vile Tugendhat, tak „tehdy bylo 35 stupňů nad nulou a to bylo ještě před globálním oteplováním. Pořád jsme ještě žili v rozumném světě, kdy ve středoevropských poměrech neexistovala klimatizace a v té vile bylo na umění.“

Rovenského charakteristika je přijatelná asi jen pro úvodní partie rozhovoru, ale celkově je neakceptovatelná. „To je možná nedomyšlená poznámka člověka, který už je patnáct let mimo politiku a který možná nedomyšlí, co říká,“ poznamenává Klaus na adresu Jana Stráského, který v březnu 2013 v *Hospodářských novinách* uvedl, že už při privatizaci se říkalo, že „nejlepší by bylo zhasnout, ať si to šikovnější rozeberou“. Domyšleno: kdo už není patnáct let v politice, neumí věci domýšlet a neměl by se k minulým politickým dějům vyjadřovat. Asi tak.

A Havel? Ten napáchal neodčinitelné škody. Klaus míní, že to, co se stalo v předloňských volbách a co se děje teď, byla a je nebezpečná změna režimu. Když se tudíž Rovenský ptá, zda jsme vlastně už od voleb v roce 2010, s nástupem nových hnutí, „svědky soumraku politických stran“, Klaus odpoví, že by „velmi odlišoval“ současnou tendenci od Hav-

lova konání: „Právě Václav Havel byl tím hlavním atakujícím na politické strany a to mu nemůže být nikdy omluveno a vina za to, že to dělal, by mu nikdy neměla být odpuštěna. To bylo jedno z největších poškození ČR, jaké jsme vůbec mohli prožít. Ataky Věcí veřejných nebo Okamury jsou proti tomu maličkostí.“ Shrňme to: Nyní tedy sice zažíváme změnu režimu, ale konání Havla bylo ještě nebezpečnější a že v republice přece jen vládly lepší poměry, lepší režim než dnes, to je – máme si vyvodit – Klausova zásluha, jenž často používá plurál, aniž je jasné, koho tím kromě sebe myslí.

Jako nejpocitější nebo nejméně sebeobranářská a nejméně do útěšných či neutralizujících slov úhybná je výpověď Petra Pitharta, který je své vlastní konání i konání většiny celku (strany, společnosti, státu) schopen a ochoten nahlédnout kriticky, z odstupem, se skepsí, která je mu vlastní a jež z něj nikdy nemohla učinit onoho exekutivního buldozera, jímž byli a jsou Klaus a Zeman; Rychetský se v tomhle nachází kdesi mezi. „Cím jsem starší a větší skeptik, tím více nejsem rád, když mám nakonec pravdu. Protože se tím skoro vždycky potvrdí něco nežádoucího, co si nepřeji. Takže já pravdu raději už mít nikdy nechci,“ praví Pithart ke konci svého rozhovoru a tím bychom mohli uzavřít procházku tímto souborem dialogů se čtyřmi pány, kteří se narodili v rozmezí let 1941 až 1944.

KNiha TÝDNE

25 let poté
Jan Rovenský a kolektiv
Vydala Filosofia, Praha 2014,
328 stran, doporučená cena 260 korun.

